

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PLANU DZIAŁALNOŚCI Z ZAKRESU
KONTROLI ZARZĄDCZEJ W SCHRONISKU DLA NIELETNICH W DOMINOWIE
ZA ROK 2011**

Cel główny - stworzenie warunków organizacyjno-prawnych pozwalających na zwiększenie skuteczności resocjalizacji i readaptacji społecznej oraz ograniczenie zjawiska recydywy wśród wychowanków zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich .

I. Liczba wychowanków zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich przeszkolonych w ramach kursów zawodowych w 2011 roku .

1. Przygotowywanie nieletnich do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez wyposażenie w umiejętności przydatne na rynku pracy w ramach nowoczesnych i praktycznych kursów zawodowych poprzez:

a) udzielanie indywidualnych porad edukacyjnych i zawodowych wszystkim uczniom przez nauczycieli zawodu

Zakres funkcjonowania doradztwa zawodowego w Schronisku dla Nieletnich w Dominowie w badanym okresie, miał charakter oddziaływań w formach grupowych i indywidualnych skierowanych do nieletnich przebywających w placówce.

Metoda grupowa działań pomocowych polegała głównie na aktywności nauczycieli wychowawców klas szkolnych w realizacji orientacji i poradnictwa zawodowego w ramach godzin wychowawczych, oraz nauczycieli praktycznej nauki zawodu, którzy w czasie prowadzonych zajęć, pomagali zrozumieć uczniom rynek pracy, pojęcie drogi życiowej, oraz obejmowały angażowanie podopiecznych do własnych aspiracji zawodowych. Wynikiem prowadzonych rozmów i obserwacji jest sporządzana dokumentacja – zapis w opinii diagnostycznej dotyczącej predyspozycji zawodowych każdego ucznia przebywającego w placówce.

Liczba wychowanków schroniska dla nieletnich przeszkolonych w ramach podejmowanych działań w 2011 roku wyniosła 54.

b) uzyskanie przez pracownika SdN w Dominowie kwalifikacji do prowadzenia zajęć z doradztwa zawodowego

W ramach prowadzonych działań mających na celu rozszerzenie oferty fachowego poradnictwa zawodowego w placówce, pan Jarosław Piasecki nauczyciel praktycznej nauki zawodu ukończył w czerwcu 2011 roku studia podyplomowe w Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Lublinie i uzyskał certyfikat w zakresie doradztwa zawodowego.

c) prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia pracy zawodowej

W okresie od 01 września w roku 2011 nauczyciel zawodu pan Jarosław Piasecki realizował program zajęć dodatkowych w ramach Art. 42 §2 pkt 2 Karty Nauczyciela z zakresu „*Orientacji i poradnictwa zawodowego*” z uczniami Gimnazjum i Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Zajęcia mają formę porad indywidualnych, w ramach których zrealizowano do 31 grudnia 2011 roku 34 godziny zajęć dodatkowych. Celem ogólnym zajęć z tematyki orientacji i poradnictwa zawodowego jest „*Przygotowanie uczniów do podjęcia trafnej decyzji szkolnej i zawodowej*”. Realizowane były następujące cele szczegółowe i treści kształcenia:

1. Cele szczegółowe zajęć dodatkowych:
 - ✓ Wyzwalanie aktywności uczniów w kierunku samopoznania i samooceny.
 - ✓ Modyfikacja samooceny w przypadku, gdy odbiega ona od realnych możliwości (zawyżona lub zaniżona).
 - ✓ Pomoc uczniom w pogłębianiu wiedzy o interesujących ich zawodach.
 - ✓ Kształtowanie potrzeby konfrontowania oceny swego stanu zdrowia z wymaganiami wybieranego zawodu.
 - ✓ Zapoznanie ze strukturą szkolnictwa.
 - ✓ Współdziałanie z nauczycielami i wychowawcami w realizacji powyższych zadań.
2. Treści programu zajęć dodatkowych:
 - ✓ Zainteresowania i skłonności zawodowe przejawiające się w toku działalności w szkole i w domu w chwilach wolnych od zajęć. Samoobserwacja.
 - ✓ Uzdolnienia i umiejętności niezbędne w pracy z drugim człowiekiem, w kontakcie z rzeczami – techniką, w pracy z danymi – symbolami, przyrodą i działalnością artystyczną.
 - ✓ Cechy usposobienia i temperamentu, ich znaczenie w wyborze zawodu.
 - ✓ Stan fizyczny i zdrowotny, a wybór zawodu.
 - ✓ Samoocena – ustalenie swoich mocnych stron (osiągnięcia, sukcesy, zalety osobiste).
 - ✓ Wiedza o zawodach. Istota zawodu, czynności, warunki pracy, wymagania psychofizyczne jakie stawia zawód przed kandydatem.
 - ✓ Zmieniający się rynek pracy.
 - ✓ Kierunki dalszego kształcenia – drogi prowadzące do zdobycia zawodu, wybór szkoły. Jak podjąć decyzję o wyborze szkoły.
 - ✓ Warunki przyjęcia do szkół ponadgimnazjalnych.

W ramach prowadzonych zajęć dodatkowych powstała gazetka szkolna na terenie placówki dotycząca rodzajów szkół i metod zatrudniania uczniów po ukończeniu szkół ponadgimnazjalnych i Zasadniczych Szkół Zawodowych.

Do dyspozycji uczniów są dostępne informatory dotyczące różnych kierunków kształcenia po zakończeniu dotychczasowego toku kształcenia.

d) cykliczne zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze

Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze prowadzone są dla czterech grup uczniów po dwie godziny zajęć tygodniowo. Głównym założeniem zajęć dydaktyczno – wyrównawczych z edukacji polonistycznej, angielskiej oraz edukacji matematycznej jest wyrównywanie braków, powtarzanie i utrwalanie wiadomości. Ponadto eliminowanie niepowodzeń szkolnych oraz stwarzanie możliwości wszechstronnego rozwoju ucznia na miarę indywidualnych możliwości. Zajęcia te miały za zadanie wdrażać uczniów do posługiwania się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w życiu codziennym. Przywrócenie wiary we własne siły, rozwijanie umiejętności czytania tekstu ze zrozumieniem, kształtowanie pozytywnego nastawienia do podejmowania wysiłku intelektualnego. Wyrównywanie braków edukacyjnych w zakresie treści programowych.

Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze przewidziane były dla grupy uczniów o różnych potrzebach edukacyjnych, przejawiających się trudnościami w nauce szkolnej. Zdarzało się, że uczniowie mieli problemy z opanowaniem niektórych wiadomości i umiejętności, a spowodowane to było różnymi przyczynami będącymi podstawą niepowodzeń szkolnych np. częste absencje w szkole, fragmentaryczne zaburzenia rozwojowe, deficyty rozwojowe, zaniedbanie środowiskowe, brak tradycji szkolnych w rodzinie.

Nauczyciele prowadzący zajęcia dokonywali diagnozy wstępnej problemów i na tej podstawie tworzyli programy dostosowane do potrzeb uczniów.

Zasady prowadzenia zajęć:

- możliwie pełna indywidualizacja pracy z każdym uczniem,
- stawianie zadań dostosowanych do możliwości ucznia i zapewnienie warunków do prawidłowego wykonywania ćwiczeń i zadań,
- powolne i systematyczne przechodzenie od zadań łatwych do coraz trudniejszych, od prostych do bardziej złożonych,
- zapewnienie warunków utrwalenia prawidłowych umiejętności i likwidowanie niekorzystnych nawyków w czytaniu, pisaniu i mówieniu,
- dostosowanie czasu do trwania poszczególnych ćwiczeń do możliwości ucznia,

II. Powrotność wychowanków zakładów poprawczych na drogę przestępstwa

1. Stałe optymalizowanie procedur diagnostycznych z uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności dotyczących zasobów i obciążeń indywidualnych nieletnich i ich środowisk rodzinnych.

Prawidłowo merytorycznie przeprowadzony proces diagnostyczny jest istotny z punktu widzenia oddziaływań wychowawczych i resocjalizacyjnych. Na jego podstawie możliwe jest dostosowanie charakteru oddziaływań do możliwości i właściwości psychofizycznych każdego wychowanka.

Na temat każdego nieletniego Schronisko opracowuje opinię psychologiczno – pedagogiczną (diagnozę) o nieletnim, która jest zgodna z obowiązującymi przepisami. Opinia ta opracowywana jest zgodnie z wytycznymi zawartymi w § 83 RMS w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

Zawiera ona:

- 1) określenie stanu zdrowia fizycznego, a w tym:
 - a) uwarunkowania biologiczne stanu zdrowia, przebiegu ciąży, choroby wieku dziecięcego,
 - b) przebyte choroby, urazy, operacje,
 - c) aktualny stan zdrowia, w tym sprawność fizyczną, sprawność analizatorów, kontakt ze środkami psychoaktywnymi,
- 2) określenie poziomu rozwoju psychicznego, w szczególności:
 - a) poziom rozwoju poznawczego, w tym przebieg nauki szkolnej z uwzględnieniem opóźnień w nauce i braków w wiadomościach szkolnych oraz z uwzględnieniem zainteresowań i predyspozycji zawodowych,
 - b) charakterystykę osobowości nieletniego, w tym cechy temperamentu, uczucia, potrzeby, wartości, zainteresowania, zdolności oraz pozytywne aspekty osobowości,
- 3) charakterystykę środowiska rodzinnego i rówieśniczego, uwarunkowania psychospołeczne, więzi emocjonalne, system wartości, system wychowawczy,
- 4) analizę procesu nieprzystosowania społecznego,
- 5) wnioski określające kierunki oddziaływań resocjalizacyjnych,
- 6) propozycje dotyczące rodzaju środka wychowawczego lub poprawczego.

Należy zaznaczyć, iż opinie opracowywane przez ZD SdN w Dominowie są konstruowane w oparciu o m. in. informacje uzyskiwane od pracowników wszystkich działów Schroniska tj. szkoły, warsztatów i internatu.

W celu przedstawienia jak najpełniejszego obrazu nieletniego, od początku pobytu prowadzone są czynności, które polegają na zbieraniu informacji na temat historii jego życia.

Podczas pierwszych dni pobytu nieletniego w placówce, zgodnie z § 51.1, następuje:

- Zebranie wstępnej informacji o nieletnim;
- Przeprowadza się wstępne badania lekarskie i zabiegi higieniczno-sanitarne;
- Realizuje się zadania wynikające z Programu Socjokorekcyjnego dotyczącego pracy z nieletnimi przebywającymi w Izbie Przejściowej;

W późniejszym okresie diagnostycznym uzyskane w ten sposób informacje są weryfikowane na podstawie:

- *wywiadu* z rodzicami wychowanka oraz dostarczonej przez nich dokumentacji,
- wglądu w dokumentację sądową, w tym aktualne wywiady kuratora sądowego,
- wglądu w inną dostępną dokumentację osobopoznawczą, uzyskaną w toku współpracy z innymi placówkami, w tym: szkolnymi, opiekuńczymi, wychowawczymi, resocjalizacyjnymi, w których nieletni wcześniej przebywał.

Ponadto nieletni poddawany jest standardowym badaniom psychologicznym i szczegółowym obserwacjom przez wszystkich pracowników pedagogicznych Schroniska.

Cała diagnoza sytuacji wychowanka zgodna jest ze standardami obowiązującymi w diagnostyce wychowania resocjalizującego, jak też aktualnymi przepisami prawnymi.

Tak usystematyzowany proces diagnostyczny gwarantuje wydanie opinii na wysokim poziomie merytorycznym, jak również zaproponowanie odpowiednich wniosków na temat celowości stosowania środków wychowawczo - poprawczych potrzebnych sądowi przy wydaniu orzeczenia.

2. Wydawanie opinii diagnostycznych o cechach określonych powyżej obowiązkowo w 6 tygodniu pobytu nieletniego w placówce.

Zgodnie z wewnętrznymi ustaleniami, wynikającymi z nabytych doświadczeń, SdN w Dominowie opracowuje główną opinię diagnostyczną na rzecz orzecznictwa sądowego w 6 tygodniu pobytu nieletniego w placówce.

W indywidualnych przypadkach nieletnich, terminowość wydawania opinii ulega zmianie, co jest związane z ewidentnym określeniem terminu przez organy, na rzecz których opinie są wydawane. Opiniowanie wykazuje zmienność, w związku z koniecznością:

- przyspieszenia terminu sporządzenia opinii na polecenie Sądu w czasie krótszym niż 6 tygodni;
- odroczenia terminu wydania opinii, ze względu na konieczność wglądu w akta sądowe, które nie mogą być nadesłane z uwagi na trwające czynności procesowe np. zażalenia.

Ponadto, w zależności od wytycznych, opinia może zmienić przyjęty wg Rozporządzenia schemat - najczęściej chodzi o opinie wydawane na rzecz orzecznictwa, zawierające precyzyjnie sformułowane pytania dotyczące konkretnego nieletniego.

3. Stosowanie aktualnej metodologii badań.

Procedura badania zarówno psychologicznego i pedagogicznego odbywa się zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami metodologicznymi, dotyczącymi warunków sytuacji badawczej, metod i narzędzi diagnostycznych.

ZD korzysta z nowych, rzetelnych i wystandardyzowanych narzędzi diagnostycznych polecanych przez Polskie Towarzystwo Psychologiczne. Każdy wychowanek Schroniska jest traktowany indywidualnie. Podczas badań względem nieletnich stosuje się odpowiednio wyselekcjonowaną baterię testów – uwzględniając ich właściwości psychofizyczne.

Ponadto Schronisko korzysta z opracowanych na własne potrzeby narzędzi diagnostycznych powstałych w toku wieloletnich doświadczeń.

4. *Formułowanie wniosków diagnostycznych uwzględniających realną możliwość ich zastosowania:*

a) *sądom orzekanie środków według zasady dobra nieletniego,*

Zespół Diagnostyczny opracowując opinię o nieletnim formułuje wnioski dla Sądów w oparciu o analizę całokształtu zebranego materiału osobopoznawczego. Uwzględnia przy tym indywidualne właściwości psychofizyczne, warunki środowiskowo-wychowawcze, doświadczenia życiowe oraz przebieg procesu demoralizacji.

b) *placówkom przejmującym opiekę nad nieletnimi – kontynuowanie procesu wychowania resocjalizującego z zachowaniem jego ciągłości w stosunku do oddziaływań inicjowanych w SdN.*

Wobec każdego nieletniego opuszczającego Schronisko, Zespół Diagnostyczny opracowuje zalecenia resocjalizacyjne. Dokument ten zawiera kluczowe obszary na podstawie których można sformułować indywidualny program resocjalizacyjny w placówce docelowej.

Poprawność stosowanych w SdN procedur diagnostycznych została wielokrotnie potwierdzona. Odbywało się to poprzez liczne kontrole ministerialne i sądowe.

5. *Cykliczna realizacja zajęć o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym ukierunkowanych na eliminowanie zjawiska powrotności nieletnich na drogę przestępstwa*

W roku 2011 realizowane były ewaluowane programy wychowawcze i autorskie scenariusze zajęć. Oddziaływania profilaktyczne realizowane były w oparciu o:

- Program profilaktyczny schroniska.
- Program oddziaływań wychowawczych związany z profilaktyką uzależnień.
- Zrozumieć i powstrzymać agresję i przemoc.
- Uczenie konstruktywnych form radzenia sobie z negatywnymi uczuciami.
- Negatywne skutki palenia tytoniu.
- Powrót do społeczeństwa.
- Jak poprawić stosunki między ludźmi.

Oddziaływania wobec nieletnich miały na celu głównie ochronę nieletniego, jego zdrowia, bezpieczeństwa oraz moralności, które są zagrożone z uwagi na kumulację negatywnych czynników w jego otoczeniu. Zachowania problemowe to głównie: agresja, palenie tytoniu, wulgarne słownictwo, bójki, przyjmowanie norm nieakceptowanych społecznie, problemy z dyscypliną, próby przemytu tytoniu i środków odurzających, lekomania, problemy z nauką, problemy z radzeniem sobie w sytuacjach trudnych. Cyklicznie odbywały się również przedstawienia profilaktyczne we współpracy z agencją „Art. Metanoia”. W pracy wychowawczej wspierały schronisko instytucje naukowe i pomocowe:

- UMCS (Wydział Pedagogiki i Psychologii),
- KUL (Instytut Pedagogiki)
- Koło Naukowe Twórczych Pedagogów Resocjalizujących przy UMCS w Lublinie
- Seminarium Diecezji Zamojsko Lubaczowskiej.
- Regionalne Centrum Wolontariatu w Lublinie.

Propagowane były zajęcia sportowo-rekreacyjne w celu poprawy kondycji psychofizycznej i rozładowania napięcia spowodowanego izolacją. Przeciwdziałając uzależnieniom ukazywano wychowankom społeczne, finansowe i prawne skutki uzależnień, dostarczano wiedzę o substancjach uzależniających, mechanizmach działania i przyczynach uzależnienia. Rozwijane były również umiejętności rozwiązywania konfliktów i problemów bez użycia przemocy. Działania realizowane między innymi w oparciu o programy:

- Sport i rekreacja.
- Żyj zdrowo i bezpiecznie.
- Programu doskonalący umiejętność odpowiedniego zachowania się - Obycie ułatwia życie.
- Zasady dobrego zachowania.

6. Rozbudzanie zainteresowań indywidualnych nieletnich – poprzez organizowanie kół zainteresowań o charakterze sportowym, kulturalnym politechnicznym i intelektualnym.

W roku 2011 funkcjonowały 4 koła zainteresowań:

- koło ogólnosportowe, popularyzowane dyscypliny sportowe: piłka nożna halowa, piłka koszykowa, piłka ręczna, tenis stołowy, gimnastyka z elementami ćwiczeń korekcyjno – wyrównawczych.
- koło piłki siatkowej, nieletni zdobywali umiejętności gry w piłkę siatkową, zapoznawali się z historią dyscypliny, organizowane były mecze sparingowe z kadrami schroniska,
- koło komputerowe, doskonalono umiejętności posługiwania się edytorami tekstu, i obróbki zdjęć cyfrowych,
- koło plastyczne, wychowankowie uczestniczący z zajęciach koła plastycznego prowadzonego przez Daniela Lipiana-Kaniuka zdobyli nagrody w konkursie ogólnopolskim zorganizowanym przez ZP Sadowice „ Człowiek przyjacielem swojego otoczenia” : I nagroda Daniel B. W dniu 8 grudnia w Centrum Olimpijskim PKOl odbyła się konferencja podsumowująca działania w ramach międzyresortowego programu „Przeciwdziałanie poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży”, realizowanego na mocy porozumień Ministerstwa Sportu i Turystyki z Ministerstwem Sprawiedliwości, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSWiA), Ministerstwem Edukacji Narodowej i Ministerstwem Zdrowia. Wychowanek Schroniska dla Nieletnich w Dominowie Paweł B. otrzymał II nagrodę w konkursie plakatu.

W internacie zorganizowano wiele imprez: kulturalnych, sportowych i edukacyjnych m.in.:

- Apel tematyczny – 11 listopada, Odzyskanie Niepodległości.
- Kurs tańca towarzyskiego,
- Pokazy rycerskie: Grody Czerwieńskie i Staropolski Sarmatyzm i Rzeczpospolita Szlachecka,
- Dzień Matki, Dzień Dziecka,
- Walentynki, Dzień Chłopaka, Andrzejki,
- Wystawa numizmatyczna,
- Koncert kolęd i pastorałek,
- Konkurs ekologiczny z okazji Dnia Ziemi i inne.

7. Edukacja prawna nieletnich zajęcia cykliczne.

W Schronisku dla Nieletnich w Dominowie prowadzono cykliczne zajęcia z zakresu edukacji prawnej we wszystkich grupach wychowawczych w ciągu całego roku 2011. Był realizowany program autorski pt: „Edukacja prawna” zawierający cykl zajęć mających na celu zapoznanie nieletnich z przepisami prawa, zasadami postępowania przed sądem, ze zbiorem informacji dotyczących zasad i organizacji pobytu wychowanka w schronisku dla nieletnich i zakładzie poprawczym. Szczególny nacisk kładziony był na zapoznanie z prawami i obowiązkami wychowanka.

Elementem szeroko rozumianej edukacji prawnej był realizowany program z zakresu przygotowania osób przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich do kontaktu i instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej. Bloki tematyczne realizowanych zajęć dotyczyły: świadczenia pracy na podstawie umów prawa pracy, świadczenia pracy na podstawie umów cywilnoprawnych, zasad, sposobów poszukiwania pracy, kontaktu z instytucjami takimi jak: urzędy pracy, lokalne centra pomocy społecznej i inne. Realizacja zadań prowadzona była w oparciu o publikację wykonaną w ramach projektu: „Przygotowanie osób przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich do kontaktów z instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.